

ПРОТОКОЛ № 1
засідання комісії з питань міської топонімії, охорони та
збереження історико-культурного середовища м. Чернігова

7 лютого 2019 року

м. Чернігів

Присутні:

Хоніч Ольга Петрівна	- заступник міського голови, голова комісії
Шевчук Олександр Іванович	- начальник управління культури і туризму міської ради, заступник голови комісії
Деркач Людмила Олександрівна	- начальник відділу геодезії та містобудівного кадастру управління архітектури та містобудування міської ради, секретар комісії
Бутко Сергій Володимирович	- представник Українського інституту національної пам'яті у Чернігівській області, член комісії
Вікторов Микита Євгенович	- координатор громадського руху «Збережемо старий Чернігів», член комісії
Гребень Петро Миколайович	- заступник начальника управління архітектури та містобудування міської ради – заступник головного архітектора міста, член комісії
Замай Людмила Михайлівна	- заступник начальника управління туризму та охорони культурної спадщини, начальник відділу охорони культурної спадщини Департаменту культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації, член комісії
Коваленко Олександр Борисович	- директор інституту історії, етнології та правознавства імені О. М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, кандидат історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, член комісії
Лаєвський Сергій Лазаревич	- директор Чернігівського обласного історичного музею імені В. В. Тарновського, член комісії

Лепявко Сергій Анатолійович	- доктор історичних наук, професор кафедри історії України та політології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, член комісії
Павленко Сергій Олегович	- головний редактор журналу «Сіверянський літопис», член комісії
Чепурний Василь Федорович	- почесний голова обласного товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка, член комісії
Черняков Сергій Васильович	- учений секретар Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній», член комісії
Відсутні:	
Крисько Геннадій Михайлович	- начальник архівного відділу міської ради
Запрошені:	
Гаценко Олег Олександрович	- заступник начальника юридичного відділу міської ради
Омельяненко Аркадій Михайлович	- мешканець м. Чернігова
Пекуровський Михайло Сергійович	- мешканець вулиці Разіна у м. Чернігові

Порядок денний:

1. Розгляд звернень фізичних осіб щодо перейменування вулиць міста Чернігова:

1.1. Гр. Олевінської Марини Володимирівни від 20.08.2018 щодо перейменування вулиці Рокоссовського ім'ям видатного політика та громадського діяча, засновника Української Гельсінської Групи, Героя України, автора «Акта проголошення незалежності України» Левка Лук'яненка.

1.2. Гр. Рахно Олени Петрівни від 26.08.2018 щодо перейменування частини вулиці Рокоссовського від проспекту Перемоги до вулиці 1-го Травня на вулицю або проспект Левка Лук'яненка.

1.3. Гр. Царьової Н. М. від 24.07.2018 щодо заперечення перейменування вулиці Рокоссовського.

1.4. Гр. Дьоміної Л. М. від 24.07.2018 щодо заперечення перейменування вулиці Рокоссовського.

1.5. Мешканців житлових будинків №№ 8 – 11 по вулиці Рокоссовського від 31.07.2018 щодо заперечення перейменування вулиці Рокоссовського.

1.6. Гр. Малишка Сергія Вадимовича від 10.09.2018 щодо перейменування вулиці 1-го Травня, як таку, що не несе смислового навантаження, на вулицю Левка Лук'яненка.

1.7. Гр. Стоян Олени Володимирівни від 20.06.2018 щодо перейменування вулиці Мартина Небаби ім'ям видатного політика та громадського діяча, засновника Української Гельсінської Групи, Героя України, автора «Акта проголошення незалежності України» Левка Лук'яненка.

1.8. Мешканців вулиці Разіна (гр. Клановець Л. А.) від 05.11.2018 та від 05.12.2018 щодо перейменування вулиці Разіна на вулицю Експертну.

1.9. Мешканців вулиці Разіна (гр. Пекуровський М. С.) від 01.11.2018 щодо заперечення перейменування вулиці Разіна.

2. Розгляд звернення гр. Омеляненка Аркадія Михайловича до голови Чернігівської обласної державної адміністрації від 08.01.2019, звернення Чернігівської міської організації ветеранів України від 21.11.2018 № 21 щодо звернення гр. Омеляненка А. М. та депутатського звернення народного депутата України Дубіля В. О. від 08.01.2019 № 2-01/О щодо звернення гр. Омеляненка А. М. стосовно встановлення до 75-річчя з дня Перемоги пам'ятника та меморіальних дошок загиблим у війні 1941 – 1945 років чернігівцям, які були призвані до армії Чернігівським міськвійськоматом, у сквері імені Попудренка М. М. в місті Чернігові.

3. Розгляд звернення громадської організації «Січ-Дніпро» (м. Дніпро) від 06.11.2018 щодо демонтажу Серпа і молоту на будівлі № 4 по вулиці Менделєєва (будівля клубу та гуртожитку Чернігівського учбово-виробничого підприємства Українського товариства сліпих).

4. Розгляд пропозицій керівника Відокремленого підрозділу громадської організації «Всеукраїнська організація Самооборона Майдану» у Чернігівській області Ясенчука Олександра Анатолійовича від 09.08.2018 № 09/07:

4.1. щодо встановлення пам'ятників (монументів) або архітектурних композицій:

4.1.1. Магдебургському праву;

4.1.2. князю Мстиславу Хороброму;

4.1.3. Борцям за волю України;

4.1.4. Соборності України (Указ Президента України від 12 січня 2004 року № 25/2004 «Про відзначення 85-ї річниці проголошення Акта злуки»);

4.1.5. жертвам Голодоморів.

4.2. щодо встановлення садово-паркових скульптур:

4.2.1. встановити композицію пам'ятників з діячів духовно-просвітницького напрямку: св. Феодосій Чернігівський, св. Іоанн Галятовський, св. Феодосій Углицький, Л. Баранович, Іоанн Максимович (Тобольський) – навпроти Троїцького собору в парку на перетині вулиць Музичної та Толстого (варіант 1) або біля храму св. вмч. Катерини (варіант 2);

4.2.2. встановити композицію пам'ятників міським головам початку ХХ століття А. Верзілову та В. Хижнякову – у парку навпроти Чернігівської міської ради (сквер імені Попудренка М. М.);

4.2.3. Іллі Шрагу та його сину Миколі Шрагу – у парку на перетині вулиць Олександра Молодчого та Шевченка;

4.2.4. письменнику, журналісту, активному громадському діячу Леоніду Глібову – на Алеї Герої, де був його дім;

4.2.5. встановити композицію пам'ятників, членам Губернського земства, науковцям: Б. Грінченку, О. Русову, М. Коцюбинському та О. Самійленку – біля будівлі Чернігівської обласної державної адміністрації (земства);

4.2.6. Іллі Муромцю (Муровлянину) – богатирю, уродженцю с. Морівськ Козелецького району – місце на розгляд комісії;

4.2.7. встановити композицію пам'ятників діячам козацтва: Л. Полуботок, Лизогуб, Дунін-Борковський, М. Небаба – біля храму св. вмч. Кн. Михайла та боярина Федора (це залишки палат Полуботка) (варіант 1) або біля пам'ятника гетьману Богдану Хмельницькому (варіант 2);

4.2.8. князю Святославу Ярославовичу (засновник династії Ольговичів, Чернігівський князь, похований у Спаському соборі, син Ярослава Мудрого) – місце на розгляд комісії;

4.2.9. пам'ятний знак скасуванню кріпосного права – на місці пам'ятника Фрунзе (царя Олександра II);

4.2.10. князю Чорному (міфічний засновник Чернігова) – місце на розгляд комісії.

1. СЛУХАЛИ:

Хоніч О. П., яка повідомила, що до міської ради надійшли звернення фізичних осіб щодо перейменування або заперечення перейменування вулиць міста Чернігова. Деякі з них були подані як електронні петиції та розміщені на сайті міської ради для збору підписів (пункти 1.1., 1.6. та 1.7. порядку денного), але не набрали необхідної кількості голосів і згідно зі статтею 23 Закону України «Про звернення громадян» підлягають розгляду, як звернення.

1.1. – 1.7. СЛУХАЛИ:

Хоніч О. П., яка повідомила, що до міської ради надійшли звернення фізичних осіб щодо перейменування вулиці Рокоссовського або її частини на вулицю або проспект Левка Лук'яненка (пункти 1.1. та 1.2. порядку денного), проти перейменування цієї вулиці (пункти 1.3. – 1.5. порядку денного), щодо перейменування вулиці 1-го Травня (пункт 1.6. порядку денного) та вулиці Мартина Небаби (пункт 1.7. порядку денного) на вулицю Левка Лук'яненка. Вона запропонувала обговорити питання, визначені у цих пунктах порядку денного, в цілому.

Стосовно перейменування вулиці Рокоссовського на вулицю Левка Лук'яненка до міської ради надійшли звернення як на підтримку такого перейменування, так і проти перейменування цієї вулиці.

ВИСТУПИЛИ:

Гребень П. М. повідомив присутніх, що звернення із запереченням перейменування вулиці Рокоссовського підтримали 209 мешканців цієї вулиці. Також він навів результати опитування «Яку вулицю чи площу Чернігова Ви би перейменовували, назвавши іменем Героя України і колишнього чернігівця Левка Лук'яненка?», яке проводилося з 31 липня по 30 серпня 2018 року на офіційному сайті міської ради. Всього проголосувало 8306 чоловік. Так,

підтримали перейменування вулиці Рокоссовського на вулицю Левка Лук'яненка 2697 (32,48%) мешканців міста, а проти будь-якого перейменування вулиць міста висловилося 2821 (33,97%) чоловік (інформація додається).

Коваленко О. Б. зауважив, що це питання вже обговорювалося на минулому засіданні нашої комісії і ми попереджали ініціаторів перейменування, що розв'язання його буде досить складним. Ми майже півроку проводимо опитування та обговорення цього питання, а досі нічого не зробили. До того ж, члени комісії висловлювали пропозицію щодо встановлення меморіальної дошки Левку Лук'яненку на будинку № 41б по вулиці Рокоссовського, в якому він деякий час проживав. І ця пропозиція абсолютно реальна.

Гребень П. М. зазначив, що на засіданні комісії, яке відбулося 13 липня 2018 року, членами комісії було рекомендовано встановити меморіальну дошку Левку Лук'яненку на будинку № 41б по вулиці Рокоссовського, в якому він деякий час проживав.

Хоніч О. П. відзначила, що вулиця Рокоссовського досить велика і згідно зі Статутом територіальної громади міста Чернігова необхідно проводити громадські слухання щодо її перейменування.

Лаєвський С. Л. наголосив, що відповідно до статті 45 Статуту міста найменування і перейменування вулиць, площ, парків і скверів на території міста Чернігова здійснюється залежно від суспільної значимості питання після громадського обговорення та розгляду на громадських слуханнях, загальних зборах громадян за місцем проживання або проведення місцевих референдумів відповідно до чинного законодавства. Але постає питання: хто визначає суспільну значимість? Він нагадав присутнім, що статтею 37 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів міських рад належать власні (самоврядні) повноваження щодо підготовки і внесення на розгляд ради питань щодо найменування (перейменування) вулиць, провулків, проспектів, площ, парків, скверів, мостів та інших споруд, розташованих на території відповідного населеного пункту. Тобто, питання щодо найменування (перейменування) вулиць міста це прерогатива міської ради. Виходячи з цього, члени комісії можуть прийняти рекомендації щодо перейменування будь-якої вулиці міста, які розгляне міська рада та прийме з цього питання рішення. Це рішення може бути про перейменування вулиці, а вже далі мешканці цієї вулиці, що виступають проти такого перейменування, можуть проводити громадські слухання або загальні збори громадян за місцем проживання стосовно нового перейменування вулиці.

Гаценко О. О. зазначив, що посилення члена комісії на законодавчі норми є вірними, але існують деякі нюанси. Що стосується питань щодо найменування (перейменування) вулиць міста, то вони дійсно відносяться до повноважень міської ради. Але прийняття рішень міською радою з цих питань повинні передувати погодження виконавчого комітету міської ради цих рішень. Проте Статутом міста визначено у разі якщо питання викликає суспільну зацікавленість, повинна бути передбачена певна форма участі мешканців міста у прийнятті таких рішень. У даному випадку вулиця Рокоссовського є однією з найбільших вулиць міста з великою чисельністю мешканців і тому необхідно

проводити громадські слухання щодо її перейменування. Якщо у частини містян є намір перейменувати її вони відповідно до Положення про громадські слухання у м. Чернігові мають право зібрати ініціативну групу у кількості 30 чоловік та подати документи до загального відділу міської ради. Їм буде виданий бланк і якщо впродовж визначеного часу вони зберуть необхідну кількість підписів на підтримку перейменування вулиці, розпорядженням міського голови будуть призначені громадські слухання.

На думку Чепурного В. Ф. вулиці міста є загальноміською власністю, а не власністю її мешканців. У зв'язку з цим мешканець будь-якої вулиці може проголосувати за перейменування будь-якої іншої вулиці міста, в тому числі і вулиці Рокоссовського.

Гребень П. М. наголосив, що і у цьому випадку необхідно проводити громадське обговорення та громадські слухання. Він запропонував членам комісії, які підтримують перейменування вулиці Рокоссовського, створити ініціативну групу та зібрати необхідну кількість голосів на підтримку такого перейменування.

На думку Лаєвського С. Л. та Чепурного В. Ф. міська рада та її виконавчий комітет не виконують свої повноваження у частині перейменування вулиць міста.

Хоніч О. П. зауважила, що до неї зверталось багато мешканців міста щодо перейменування вулиць міста ім'ям Левка Лук'яненка. Одні пропонували перейменувати вулицю Рокоссовського, другі – вулицю Всіхсвятську, треті – вулицю 1-го Травня, четверті – вулицю Мартина Небаби, бо їм не подобається така назва. Тобто, у містян немає єдиної думки яку саме вулицю міста необхідно перейменувати ім'ям Левка Лук'яненка. Виконавчі органи міської ради не мають права підтримувати пропозицію лише однієї частини громади, не враховуючи пропозиції інших містян.

На думку Лепявка С. А. у цьому році найбільш реальним буде встановлення меморіальної дошки Левку Лук'яненку на будинку, в якому він проживав.

Хоніч О. П. наголосила, що ніяких заперечень щодо встановлення меморіальної дошки немає. Цим питанням буде безпосередньо займатися управління культури та туризму міської ради.

Бутко С. В. відзначив, що встановлення меморіальної дошки буде етапом у питанні перейменування вулиці Рокоссовського на вулицю Левка Лук'яненка. Для цього також необхідно проводити інформаційну кампанію, а потім і проводити громадські слухання з цього питання.

Коваленко О. Б. зауважив, що вирішення цього питання необхідно розпочати безпосередньо з встановлення меморіальної дошки. Його пропозицію підтримав Шевчук О. І.

Лепявко С. А. зазначив, що постать Левка Лук'яненка однозначно заслуговує на встановлення повноцінного пам'ятника у нашому місті, а стосовно самої локації його необхідно буде в подальшому визначатися. Одним з варіантів може бути встановлення його на початку вулиці, яку перейменують на честь Левка Лук'яненка. Під час свого останнього візиту до Чернігова Левко Лук'яненко виступав перед студентами Чернігівського національного

технологічного університету. У зв'язку з цим, одним з місць для встановлення йому пам'ятника може бути площа перед будівлею університету або сквер на перехресті вулиць Рокоссовського та Шевченка. Він запропонував спочатку встановити меморіальну дошку Левку Лук'яненку, потім пам'ятник, а вже пізніше перейти до перейменування однієї з вулиць міста на його честь.

Хоніч О. П. висловила прохання до управління культури та туризму міської ради щоб ця меморіальна дошка мала пристойний вигляд, була оригінальною за формою, бажано з барельєфом і не чорного кольору.

Шевчук О. І. запропонував винести ескіз меморіальної дошки для розгляду на засіданні комісії. Цю пропозицію підтримала Хоніч О. П.

ВИРІШИЛИ:

1. Управлінню архітектури та містобудування міської ради надати заявникам, зазначеним у пунктах 1.1. – 1.7. порядку денного, відповіді на їх звернення з роз'ясненнями щодо процедури перейменування вулиць міста згідно з вимогами Статуту територіальної громади міста Чернігова та Положення про громадські слухання у м. Чернігові.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – 13; «Проти» – 0; «Утримались» – 1.

Рішення прийнято.

1.8. СЛУХАЛИ:

Хоніч О. П., яка повідомила, що до міської ради надійшло звернення мешканців вулиці Разіна (гр. Клановець Л. А.) від 05.11.2018 та від 05.12.2018 щодо перейменування вулиці Разіна на вулицю Експертну. До звернення доданий протокол № 1 загальних зборів (конференції) частини членів територіальної громади міста Чернігова за місцем проживання від 2 листопада 2018 року. Згідно зі списком учасників загальних зборів (конференції) частини членів територіальної громади міста Чернігова за місцем проживання, доданим до вказаного протоколу, участь у зборах взяло 9 осіб.

ВИСТУПИЛИ:

Гребень П. М., який зазначив, що поданий протокол загальних зборів (конференції) частини членів територіальної громади міста Чернігова за місцем проживання не відповідає вимогам статті 48 Статуту територіальної громади міста Чернігова – загальні збори громадян є дійсними за умови присутності на них не менше половини жителів міста – активних суб'єктів міського самоврядування, які проживають на відповідній території. Крім того, не надана копія рішення про скликання загальних зборів.

Лаєвський С. Л. запропонував поставити на голосування питання зняття цього пункту порядку денного засідання комісії з розгляду у зв'язку з тим, що поданий до звернення пакет документів не відповідає вимог статті 48 Статуту територіальної громади міста Чернігова. У разі його зняття автоматично знімається і пункт 1.9. порядку денного засідання комісії.

ВИРІШИЛИ:

1. Враховуючи невідповідність поданого пакету документів щодо перейменування вулиці Разіна на вулицю Експертну вимогам статті 48 Статуту територіальної громади міста Чернігова, зняти цей пункт порядку денного з розгляду.

2. Управлінню архітектури та містобудування міської ради надати заявникам відповідь на їх звернення щодо перейменування вулиці Разіна на вулицю Експертну з роз'ясненнями стосовно необхідності додержання ними вимог статті 48 Статуту територіальної громади міста Чернігова.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – 14; «Проти» – 0; «Утримались» – 0.

Рішення прийнято одноголосно.

1.9. СЛУХАЛИ:

Хоніч О. П., яка повідомила, що до міської ради надійшло звернення мешканців вулиці Разіна (гр. Пекуровський М. С.) від 01.11.2018 щодо заперечення перейменування вулиці Разіна.

ВИСТУПИЛИ:

Пекуровський М. С., який повідомив присутніх, що на їх вулиці знаходиться всього 19 будинків, в тому числі і будівля Чернігівського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України. Саме за ініціативою адміністрації цього центру збиралися підписи з приводу перейменування вулиці Разіна на вулицю Експертну. Більшість мешканців вулиці виступають проти її перейменування і тому надіслали звернення до міського голови з проханням взагалі не перейменовувати вулицю Разіна, яке підписали 43 особи, що мешкають на цій вулиці.

Лаєвський С. Л. запропонував зняти цей пункт порядку денного засідання комісії з розгляду.

ВИРІШИЛИ:

1. Зняти пункт 1.9. порядку денного засідання комісії з розгляду.

2. Управлінню архітектури та містобудування міської ради надати заявникам відповідь на їх звернення з роз'ясненнями щодо процедури перейменування вулиць міста згідно з вимогами Статуту територіальної громади міста Чернігова.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – 14; «Проти» – 0; «Утримались» – 0.

Рішення прийнято одноголосно.

2. СЛУХАЛИ:

Хоніч О. П., яка повідомила, що до міської ради надійшли звернення гр. Омеляненко Аркадія Михайловича до голови Чернігівської обласної державної адміністрації від 08.01.2019, звернення Чернігівської міської

організації ветеранів України від 21.11.2018 № 21 щодо звернення гр. Омеляненка А. М. та депутатське звернення народного депутата України Дубіля В. О. від 08.01.2019 № 2-01/О щодо звернення гр. Омеляненка А. М. стосовно встановлення до 75-річчя з дня Перемоги пам'ятника та меморіальних дошок загиблим у війні 1941 – 1945 років чернігівцям, які були призвані до армії Чернігівським міськвійськоматом, у сквері імені Попудренка М. М. в місті Чернігові.

ВИСТУПИЛИ:

Омеляненко А. М. розповів присутнім історію призову його батька до лав радянської армії та загибелі його у роки Великої Вітчизняної війни. Загалом з Чернігова було призвано близько 4000 людей, багато з яких, навіть, не дійшли до пунктів дислокації та були знищені ворогом на півшляху. Скільки чоловік повернулося з війни мені невідомо. Пам'ять цих захисників Батьківщини ніяким чином не увічнена у нашому славетному місті.

Він запропонував встановити в місті стелу, чи обеліск, чи пам'ятник, чи меморіал, який би нагадував мешканцям Чернігова про чернігівців загиблих у війні 1941 – 1945 років, які були призвані до армії Чернігівським міськвійськоматом, та написати їх прізвища. Встановити таку пам'ятку він запропонував у сквері імені Попудренка М. М. або напис на пам'ятнику, розташованому на братській могилі воїнів, які загинули восени 1943 р. при визволенні Чернігова та форсуванні Дніпра, в кінці його доповнити словом «чернігівцям» («Вічна пам'ять героям полеглим у боях за свободу і незалежність нашої Батьківщини»).

Гребень П. М. зауважив, що в цій братській могилі поховані воїни, які родом з різних республік колишнього радянського союзу, а не чернігівці. Таке доповнення до існуючого напису буде дуже некоректним.

Лаєвський С. Л. звернув увагу присутніх на те, що уродженців Чернігова призивали до армії не тільки Чернігівським міськвійськоматом. Тоді постає питання: у цьому випадку ми не вшановуємо їх?

Бутко С. В. наголосив, що чернігівці брали участь не тільки у війні 1941 – 1945 років, а вже починаючи з 1939 року: і у війні проти Польщі, і проти Фінляндії. Їх теж необхідно вшановувати, а не обмежуватися рамками 1941 – 1945 років.

Коваленко О. Б. зазначив, що піднята проблема є набагато складніша, ніж нам може здатися. У нас в місті ще досі у повній мірі не встановлена чисельність та імена чернігівців, які загинули на фронтах Другої світової війни, не кажучи про відсутність відповідного меморіалу. На мій погляд, ідея, яку порушив Аркадій Михайлович, достатньо актуальна.

Щодо місця знаходження вказаного пам'ятника або меморіалу у сквері імені Попудренка М. М., необхідно зауважити, що ми вже говорили щодо необхідності демілітаризації центру міста. Більш доцільним є розміщення такого комплексу або меморіалу на Болдиній горі, де вже існує Меморіальний комплекс Слави воїнів, партизан, підпільників та могила невідомого солдата.

Але цьому повинна передувати ще й велика дослідницька та пошукова робота, необхідно впорядковувати мартиролог всіх чернігівців, загиблих у роки Другої світової війни. Якщо говорити в принципі про цей проект, то його реалізація буде здійснюватися не за рік, це робота на перспективу і необхідно подумати хто може взятися за його реалізацію. А вже потім розглядати реалії: встановлення пам'ятника, чи стели, чи меморіальних дошок. До того ж, ми всі розуміємо, що його втілення потребує і часу, і значних коштів. Необхідно покласти початок збиранню інформації, зведенню її в одному джерелі.

На його думку, погодитися з цією конкретною пропозицією вшанування чернігівців, загиблих у роки Другої світової війни, є не доречним, а ось з самою ідеєю такого вшанування – було б варто.

Лепявко С. А. навів приклад вшанування ніжинців, загиблих у роки Другої світової війни, у м. Ніжині. Він підтримав пропозицію щодо вшанування чернігівців, загиблих у роки Другої світової війни, саме на Болдиній горі, а в якому форматі – необхідно ще вирішувати. З розміщенням комплексу в центрі міста він не погоджується.

Ясенчук О. А. відзначив, що це питання дуже широке: чи відносити до категорії чернігівців, загиблих у роки Другої світової війни, чернігівців, загиблих у концтаборах, або у застінках НКВС, або у лавах армій інших країн, а також цивільне населення.

Бутко С. В. зауважив, що відповідно до чинного законодавства України необхідно враховувати всіх чернігівців, загиблих у роки Другої світової війни, на якому б боці вони не воювали і якою б смертю вони не загинули. На його думку, необхідно виходити з принципу мобілізації чернігівців до армії.

Він погодився з думкою попередніх виступаючих, що плодити нові меморіалу немає сенсу, необхідно модернізувати та розбудовувати існуючі, наповнюючи їх новою інформацією. Це стосується не тільки меморіального комплексу на Болдиній горі, а й інших на території міста.

Хоніч О. П. зазначила, що необхідно шукати нові форми наповнення цих комплексів щоб молоде покоління цікавилось історією свого міста. На її погляд, питання вшанування чернігівців, загиблих у роки Другої світової війни, дискусійне щодо форми, але всі ми погоджуємося що цей комплекс не повинен бути у центрі міста.

Шевчук О. І. запропонував присутнім підсумувати практичні дії у прийнятті рішення з цього питання. Практично всі члени комісії висловилися проти розміщення такого комплексу у центрі міста. З питання підготовки бази чернігівців, загиблих у роки Другої світової війни, він запропонував науковцям зібрати відповідну інформацію та проаналізувати її, а потім винести її на обговорення членів комісії, щоб в подальшому ми мали розуміння щодо шляхів її втілення. Якщо це ми не зробимо, то питання залишиться на рівні обговорень.

Лаєвський С. Л. звернув увагу присутніх на наявність в м. Чернігові спеціалізованого закладу – комунальний заклад «Чернігівський обласний пошуковий науково-редакційний центр» Чернігівської обласної ради, до повноважень якого відноситься організація і проведення практичної роботи з пошуку та уточнення імен загиблих у роки Другої і Першої світових воєн та в

інших військових конфліктах, антитерористичних операціях, жертв політичних репресій, складання та систематизування відповідних облікових карток та списків тощо. Таким чином, це їх безпосередня робота і вона частково виконана. А це вже є база з якою в подальшому можна працювати.

Бутко С. В. запропонував у співпраці з Чернігівським обласним пошуковим науково-редакційним центром за кошти міського бюджету видати книгу про чернігівців, які були мобілізовані до лав Червоної армії з м. Чернігова та загинули у роки війни.

Лаєвський С. Л. не погодився з такою пропозицією, оскільки чимало чернігівців, які народилися та проживали в нашому місті, були призвані до армії з інших міст України.

Хоніч О. П., підсумовуючи виступи членів комісії, резюмувала, що вшановувати чернігівців і взагалі тих людей, які захищали наше місто, необхідно, але не в тому вигляді як пропонує нам шановний Омеляненко А. М. і такий комплекс не повинен розташовуватися в центрі міста. Вона вважає, що під час реконструкції меморіального комплексу на Болдиній горі можливо застосувати нові форми, які будуть цікавими та доречними для вшанування загиблих чернігівців у роки Другої світової війни.

Коваленко О. Б. запропонував вивчити питання щодо підготовки мартиролога мешканців нашого міста, які загинули під час Другої світової війни.

Шевчук О. І. підтримав пропозицію щодо необхідності його підготовки.

Лепявко С. А. запропонував, посилаючись на загальноєвропейську практику, окремо вшанувати і жертв бомбардувань 1941 року у нашому місті у вигляді стели невеликих розмірів або якійсь іншій формі. На його думку, саме цього не вистачає Чернігову на цей час.

Хоніч О. П. винесла питання щодо встановлення пам'ятника та меморіальних дошок загиблим у війні 1941 – 1945 років чернігівцям, які були призвані до армії Чернігівським міськвійськоматом, у сквері імені Попудренка М. М. в місті Чернігові на голосування.

ВИРІШИЛИ:

1. Рекомендувати встановити пам'ятник та меморіальні дошки загиблим у війні 1941 – 1945 років чернігівцям, які були призвані до армії Чернігівським міськвійськоматом, у сквері імені Попудренка М. М. в місті Чернігові.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – 0; «Проти» – 12; «Утримались» – 2.

Рішення не прийнято.

2. Рекомендувати ідею вшанування чернігівців, загиблих у роки Другої світової війни, втілити під час реконструкції Меморіального комплексу Слави воїнів, партизан, підпільників та могила невідомого солдата на Болдиній горі із застосуванням новітніх форм.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – 14; «Проти» – 0; «Утримались» – 0.

Рішення прийнято одногосно.

3. Порухити клопотання перед Департаментом інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Чернігівської обласної державної адміністрації та комунальним закладом «Чернігівський обласний пошуковий науково-редакційний центр» Чернігівської обласної ради щодо надання інформації для підготовки мартиролога мешканців нашого міста, які загинули під час Другої світової війни.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – 14; «Проти» – 0; «Утримались» – 0.

Рішення прийнято одногосно.

3. СЛУХАЛИ:

Хоніч О. П. повідомила, що до міської ради надійшли звернення громадської організації «Січ-Дніпро» (м. Дніпро) від 06.11.2018 щодо демонтажу Серпа і молоту на будівлі № 4 по вулиці Менделєєва.

ВИСТУПИЛИ:

Гребень П. М. повідомив присутнім, що зазначена символіка розміщена на фронтоні будівлі клубу та гуртожитку підприємства об'єднання громадян «Чернігівське учбово-виробниче підприємство Українського товариства сліпих» за вказаною адресою та виконана з цементного розчину.

Вікторов М. Є. зауважив, що громадська організація повинна була звернутися до поліції, а не до міської ради, оскільки наявність такої символіки є порушенням Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».

Хоніч О. П. запропонувала додатково звернутися до адміністрації підприємства об'єднання громадян «Чернігівське учбово-виробниче підприємство Українського товариства сліпих» з клопотання про демонтаж Серпа і молоту на фронтоні будівлі № 4 по вулиці Менделєєва.

Чепурний В. В. підтримав цю пропозицію.

ВИРІШИЛИ:

1. Порухити клопотання перед адміністрацією підприємства об'єднання громадян «Чернігівське учбово-виробниче підприємство Українського товариства сліпих» про демонтаж Серпа і молоту на фронтоні будівлі № 4 по вулиці Менделєєва.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – 14; «Проти» – 0; «Утримались» – 0.

Рішення прийнято одногосно.

4. СЛУХАЛИ:

Хоніч О. П. повідомила, що до міської ради надійшло звернення керівника Відокремленого підрозділу громадської організації «Всеукраїнська організація Самооборона Майдану» у Чернігівській області Ясенчука Олександра Анатолійовича від 09.08.2018 № 09/07 з пропозиціями щодо встановлення пам'ятників (монументів) або архітектурних композицій та садово-паркових скульптур, які б віддзеркалювали величність боротьби за незалежність України та увічнювали пам'ять видатних чернігівців. Він запропонував також вказані пропозиції покласти в основу майбутніх оголошених конкурсів.

4.1. СЛУХАЛИ:

Хоніч О. П., яка ознайомила присутніх з пропозиціями Ясенчука О. А. щодо встановлення пам'ятників (монументів) або архітектурних композицій у місті Чернігові, а саме: Магдебургському праву (пункт 4.1.1. порядку денного), князю Мстиславу Хороброму (пункт 4.1.2. порядку денного), Борцям за волю України (пункт 4.1.3. порядку денного), Соборності України (пункт 4.1.4. порядку денного) та жертвам Голодоморів (пункт 4.1.5. порядку денного), та запропонувала обговорити ці питання в цілому.

ВИСТУПИЛИ:

Гребень П. М. повідомив присутнім, що до порядку денного засідання архітектурно-містобудівної ради при управлінні архітектури та містобудування міської ради, яке відбулося 1 лютого цього року, було включене питання щодо встановлення пам'ятника Магдебургському праву, але у зв'язку зі станом здоров'я автора (Дєдов Б. С.) він не зміг доповісти це питання.

Автором пропонується встановити цей пам'ятник на майданчику при вході на Вал на розі просп. Миру та вул. Преображенської у вигляді постаті бурмістра, який тримає у руках грамоту про надання Чернігову магдебургського права. Скоріше за все ця пропозиція буде розглядатися на наступному засіданні архітектурно-містобудівної ради.

Коваленко О. Б. зауважив, що при всій повазі до цієї події на цьому місці краще встановити пам'ятник засновнику Чернігова – князю Чорному. До того ж, є вже і відповідний проект та макет цього пам'ятника.

Черняков С. В. також висловився проти встановлення пам'ятника Магдебургському праву на запропонованому місці.

Лепявко С. А. зазначив, що за його підрахунками Чернігову потрібно від п'яти до десяти пам'ятників. Пам'ятник це частина середовища міста і саме пам'ятники та малі архітектурні форми приваблюють туристів не менше чим великі споруди. Міській владі необхідно затримати туриста у нашому місті якомога довше, а його можливо затримати знайомством з основними історичними об'єктами, музеями, виставками, а також цікавим пам'ятниками та малими архітектурними формами.

Він ознайомив присутніх зі своїми пропозиціями щодо встановлення пам'ятників, які повинні відображати історію нашого міста. По-перше, це пам'ятник князівським часам – пам'ятник князю на коні або на троні, який

показує, що місто Чернігів було столичним містом. Це може бути пам'ятник князю Чорному або князю Мстиславу, який можливо розмістити у центрі світломузичного фонтану у сквері імені Попудренка М. М. або на місці колишнього пам'ятника Леніну. По-друге, повинен бути пам'ятник або скульптурна композиція, пов'язана з козацькими часами. Це може бути пам'ятник збірному образу козака або якомусь конкретному чернігівському полковнику біля Катерининської церкви. По-третє, встановлення пам'ятника магістрату на території Валу де досліджені залишки магістрату після знесення недобудови готельно-туристичного комплексу.

Також він надав пропозиції щодо встановлення садово-паркових скульптур на території міста: билинному Івану - гостинному сину з його коником-горбунком біля Спасо-Преображенського собору, показуючи тим самим що цей сюжет билини родом з Чернігова; Ганні Кус, героїні повісті Миколи Костомарова «Чернігівка. Бувальщина з другої половини XVII віку» (єдиний художній твір присвячений історії Чернігова та написаний відомим істориком) біля П'ятницької церкви, як образу козачки, жіночої вірності та боротьби проти Москви.

Пам'ятники та садово-паркові скульптури повинні встановлюватися не безсистемно, необхідно продумати де і скільки їх буде стояти, а через скільки років це вже інше питання. На його погляд, найкраще їх встановлювати по туристичним маршрутам.

Гребень П. М. надав присутнім інформацію стосовно проведених архітектурних конкурсів щодо спорудження монументу Соборності України (пункт 4.1.4. порядку денного) та пам'ятника для вшанування жертв та постраждалих від голодоморів в Україні в м. Чернігові (пункт 4.1.5. порядку денного) (інформація додається).

Враховуючи розпорядження Прем'єр-міністра України від 11 травня 2005 року № 138-р «Про спорудження монументів Соборності України у мм. Києві, Севастополі та Чернігові», яким Чернігівська обласна державна адміністрація була визначена замовником спорудження монументу Соборності України в м. Чернігові, член комісії Бутко С. В. запропонував звернутися до Чернігівської обласної державної адміністрації з клопотанням про відновлення процесу спорудження монументу Соборності України в м. Чернігові.

Голова комісії Хоніч О. П. винесла цю пропозицію на голосування.

ВИРІШИЛИ:

1. Враховуючи розпорядження Прем'єр-міністра України від 11 травня 2005 року № 138-р «Про спорудження монументів Соборності України у мм. Києві, Севастополі та Чернігові», яким Чернігівська обласна державна адміністрація була визначена замовником спорудження монументу Соборності України в місті Чернігові, порушити клопотання перед Чернігівською обласною державною адміністрацією про відновлення процесу спорудження монументу Соборності України в м. Чернігові.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – 13; «Проти» – 0; «Утримались» – 1.

Рішення прийнято.

Чепурний В. Ф. висловився проти місця розташування пам'ятника жертвам голодоморів на зеленій зоні на розі вулиць Музичної та Толстого, аргументуючи тим, що вказаний пам'ятник не буде сприйматися на фоні чайної по вул. Музичній, 26, розташованої поряд з цією зеленою зоною.

З його думкою погодились Черняков С. В., Коваленко О. Б. та Замай Л. М.

Чепурний В. Ф. зазначив, що місце розташування пам'ятника це інше питання, а найголовніше – це справа честі та морального обов'язку кожного містянина щоби в Чернігові був встановлений такий пам'ятник.

Бутко С. В. наголосив, що Чернігів – це єдиний з обласних центрів України в якому відсутній пам'ятник жертвам голодоморів.

Гребень П. М. зауважив, що пропозиції на архітектурний конкурс щодо спорудження пам'ятника для вшанування жертв та постраждалих від голодоморів в Україні в м. Чернігові подавалися учасниками конкурсу саме виходячи з визначеного рішенням міської ради його місце розташування. Якщо члени комісії пропонують розмістити цей пам'ятник в іншому місті, тоді необхідно буде проводити новий конкурс.

Шевчук О. І. відзначив, що на його погляд є два шляхи вирішення цього питання: визначення іншого місце розташування цього пам'ятника та проведення нового конкурсу або пристосування проектною пропозиції – переможця проведеного конкурсу під нове місце розташування його.

Чепурний В. Ф. підтримав пропозицію щодо визначення іншого місце розташування цього пам'ятника та проведення нового конкурсу.

Гребень П. М. запропонував членам комісії надати свої пропозиції щодо місця розташування пам'ятника жертвам голодоморів.

Лепявко С. А. висловив пропозицію щодо прив'язки проекту – переможця до іншого місця розташування пам'ятника.

Шевчук О. І. запропонував розглянути цей проект на черговому засіданні комісії, а після цього визначитись з місцем розташування пам'ятника.

ВИРІШИЛИ:

1. Проектну пропозицію, переможця відкритого конкурсу на кращу проектну пропозицію щодо спорудження пам'ятника для вшанування жертв та постраждалих від голодоморів в Україні на земельній ділянці на розі вулиць Толстого та Музикальної, винести для розгляду на черговому засіданні комісії з питань міської топонімії, охорони та збереження історико-культурного середовища м. Чернігова.

2. Членам комісії надати попередні пропозиції щодо місця розташування пам'ятника для вшанування жертв та постраждалих від голодоморів в Україні в м. Чернігові.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – 14; «Проти» – 0; «Утримались» – 0.

Рішення прийнято одногolosно.

ВИРІШИЛИ:

1. Пропозиції, викладені у пунктах 4.1.1. – 4.1.3. порядку денного, взяти до відома.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – 14; «Проти» – 0; «Утримались» – 0.

Рішення прийнято одногolosно.

4.2. СЛУХАЛИ:

Хоніч О. П., яка ознайомила присутніх з пропозиціями Ясенчука О. А. щодо встановлення садово-паркових скульптур на території міста (пункти 4.2.1. – 4.2.10. порядку денного).

ВИСТУПИЛИ:

Лепявко С. А., Хоніч О.П., Гребень П. М., Бутко С. В., Шевчук О. І.

Гребень П. М. запропонував пропозиції, викладені у пунктах 4.2.1. – 4.2.10. порядку денного, взяти до відома.

Чепурний В. Ф. запропонував прийняти міську програму розвитку, відновлення та збереження історико-культурного середовища м. Чернігова, а для підготовки проекту цієї програми рішенням нашої комісії або розпорядженням міського голови створити робочу групу. На його думку підготовка проекту цієї програми повинна здійснюватися шляхом проведення круглих столів, презентацій тощо, де була б відпрацьована колективна думка багатьох істориків, краєзнавців, літераторів та визначена черговість встановлення пам'ятників та садово-паркових скульптур на території міста. Термін реалізації програми може бути і десять, і двадцять років.

Цю пропозицію підтримали Коваленко О. Б., Черняков С. В., Шевчук О. І., Бутко С. В. та Хоніч О. П.

ВИРІШИЛИ:

1. Пропозиції, викладені у пунктах 4.2.1. – 4.2.10. порядку денного, взяти до відома.

2. Рекомендувати управлінню культури та туризму міської ради спільно з членами комісії з питань міської топонімії, охорони та збереження історико-культурного середовища м. Чернігова розробити проект програми розвитку, відновлення та збереження історико-культурного середовища м. Чернігова.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – 14; «Проти» – 0; «Утримались» – 0.

Рішення прийнято одногolosно.

Голова комісії

О. П. Хоніч

Секретар комісії

Л. О. Деркач